

ЭКСПЕРТИЗА

НОРМАТИВНА УРЕДБА

чл. 60 – чл. 67 от ДОПК

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Съгласно предвидените в ДОПК правомощия на органите по приходите, при спазване на разпоредбите на кодекса те могат да възлагат експертизи и да ползват специалисти.

В Раздел III „Експертиза” на Глава осма „Доказателства и доказателствени средства” от ДОПК са уредени основанията и реда за възлагане на експертиза.

Експертиза се назначава, когато за изясняване на някои възникнали в производството въпроси са нужни специални знания, каквито органът по приходите няма.

Експертизата в производствата по ДОПК представлява способ за събиране и проверка на доказателства. Експертизата може да се възлага в хода на ревизия или проверка.

Най-често експертизите се възлагат за:

- определяне на пазарна цена на движимо и недвижимо имущество;
- установяване обема и периода на извършени СМР;
- извършени други услуги.

От гледна точка на практиката може да се каже, че относителната тежест при използване на експертизата като доказателствено средство в производствата по ДОПК, нараства. Честа практика от страна на органите по приходите е използването чрез приобщаване с протокол на експертно заключение със същия предмет и обем, което е изготвено в друго ревизионно производство от лицензиран оценител.

Следва да се обърне внимание, че когато е необходимо определянето на пазарни цени, не е задължително назначаването на експертиза. В зависимост от използвания метод и съобразно наличните данни, органът по приходите би могъл и сам да установи размера на пазарната цена. В тази насока следва да се ползва Наръчникът за трансферно ценообразуване.

ЕКСПЕРТИЗА

II. ВЪЗЛАГАНЕ НА ЕКСПЕРТИЗА

1. Основания за възлагане на експертиза

За да са налице предпоставките за възлагане на експертиза, на първо място е необходимо въпросите, които ще бъдат предмет на експертизата, т.е. тези които трябва да бъдат изяснени, да са относими към предмета на административното производство и на второ място органът по приходите да не притежава необходимите знания за изясняване на тези въпроси.

2. Инициатива за възлагане на експертиза

Инициативата за възлагане на експертиза може да бъде както от страна на органа по приходите, така и по искане на страната в производството. Лицето обичайно подава искане за възлагане на експертизата, в което посочва предметът и задачите, относно които се иска изготвяне на експертно заключение.

3. Органи, компетентни да възложат експертиза

Експертизата се възлага писмено с **акт за възлагане на експертиза** от:

- **органа по приходите, възложил производството във връзка, с което е възникнала необходимостта от извършването ѝ;**

В случай, че е възложена ревизия това ще бъде органът възложил извършването ѝ. По отношение на компетентните да възлагат ревизия органи виж Фиш II.V.2. „Образуване на ревизионното производство. Съдържание, връчване и изменение на заповедта за възлагане на ревизия”. В случай, че е налице проверка, това ще бъде съответният орган по приходите, който я е възложил.

или

- **решаващият орган – при обжалване на издадения акт.**

Екземпляр от акта за възлагане на експертизата се връчва на експерта и на лицето, страна в производството, в случай че експертизата е възложена по негово искане.

ЕКСПЕРТИЗА

III. ЛИЦА, НА КОИТО СЕ ВЪЗЛАГА ЕКСПЕРТИЗАТА

1. Експертизата се възлага на специалисти с необходимото образование и практически опит в съответната област, вписани в списъка на експертите, който се утвърждава от изпълнителния директор на НАП. В случаите, когато в списъка няма експерт от съответната област или той не може, или откаже да участва в експертизата, тя се възлага на други специалисти от съответната област и със съответната професия.

Със Заповед № ЗЦУ – 754 от 17.10.2008 г. на Изпълнителния директор на НАП са дадени указания във връзка с прилагането на чл. 61 от ДОПК, т.е. в цитираната заповед е указан реда за създаване и актуализиране на списъка на експертите.

По правило експертизата се възлага на един експерт, но може да бъде възложена и на повече от един експерт при наличие на една от следните хипотези, като преценката на този въпрос се извършва от органа по приходите, възложил производството, а именно:

- при сложност на предмета на изследване; или
- комплексност на предмета на изследване.

2. Основания за отвод/самоотвод

Не може да извършва експертизата лице, което:

- е съпруг, роднина по права линия, роднина по съребрена линия до четвърта степен и по сватовство от първа степен на възлагащия орган или на субекта;
- е участвало в друго процесуално качество в същото производство;
- поради други обстоятелства може да се смята за предубедено или заинтересовано от изхода на производството;
- се намира в служебна или друга зависимост със страните;
- е проверявало в друго качество субекта и чиито резултати от проверката са послужили като основание за образуване на производството;
- е осъждано за умишлено престъпление от общ характер.

ЕКСПЕРТИЗА

В случай, че е налице една от гореизброените хипотези експертът е длъжен незабавно да си направи самоотвод, доколкото за някои от изброените случаи органа по приходите е невъзможно самостоятелно да прецени, че са налице основания за освобождаване от извършването на експертиза. Освен това е предвидено, че и всяка от страните в производството, при наличие на горните основания за отвод, може да направи искане до органа, възложил експертизата, за отстраняване на експерта.

Освен изброените хипотези, при които експертът е длъжен да си направи самоотвод, в условията на вече възложена експертиза е възможно назначеният експерт да бъде освободен от изпълнение на поставените задачи когато:

- не може да ги изпълни поради болест;
- е некомпетентен;
- е налице недостатъчност на предоставените за нуждите на експертизата материали.

IV. РЕД ЗА ВЪЗЛАГАНЕ НА ЕКСПЕРТИЗА

1. Възлагане на експертиза от органа по приходите и издаване на акта за възлагане на експертиза

При избора на експерт органът по приходите трябва да анализира фактическата обстановка относно необходимостта от възлагане на експертиза, както и сложността на поставената задача с оглед обективната преценка относно броя на експертите, на които ще се възложи извършването на експертизата.

В случай, че необходимостта от възлагане на експертиза е безспорна, компетентният орган по приходите издава акт за възлагане на експертиза, като в него се посочват:

- предмет и задача на експертизата;
- материалите, които се предоставят на експерта;
- име, единен граждански номер, адрес, специалност, месторабота и длъжност на експерта;
- срок за извършване на експертизата.

ЕКСПЕРТИЗА

2. Възлагане на експертиза по искане на задълженото лице

Когато експертизата се назначава по искане на лицето, органът по приходите, възложил производството съобщава на задълженото лице размера и срока за внасяне на депозит за възнаграждение на експерта. Актът за възлагане на експертиза се издава след внасяне на депозита от страна на лицето, поискало експертизата, по посочената банкова сметка. Смисълът относно внасянето на депозит от страна на задълженото лице, преди издаването на акта за възлагане на експертиза е да се гарантира възнаграждението на експерта, което се определя с този акт.

3. Подписване на декларация

След издаване на акта за възлагане на експертиза, експерта е длъжен да подпише декларация по утвърден образец, с която декларира, че:

- ще даде безпристрастно заключение;
- ще пази в тайна данъчната и осигурителната информация;
- не са налице основания за отвод.

Експертизата не може и не следва да започне в случай, че не е подписана такава декларация от страна на експерта. В този случай експертизата следва да се възложи на друг експерт, притежаващ необходимите за предмета ѝ, образование и практически опит.

4. Предоставяне на материалите за експертизата

След подписване на декларацията органът по приходите, възложил експертизата предоставя на експерта под опис материалите, определени за извършване на експертизата. Експертизата се извършва въз основа на така предоставените от органа по приходите материали. Освен материалите, необходими за извършване на експертизата органът по приходите предоставя на експерта и удостоверение, което да послужи при неговото легитимиране.

ЕКСПЕРТИЗА

5. Права и задължения на експерта

Правата и задълженията на експерта се определят от неговото основно задължение, което се състои в това да извърши експертизата в обема и срока, определени от органа, който му я е възложил.

а) права на експерта

- експертът има **право на достъп** до недвижимите имоти и движимите вещи, които поради естеството или предназначението си не могат да бъдат отделени от мястото, където се намират, подлежащи на изследване във връзка с предмета на експертизата. Всички лица, държавни или общински органи, у които се намират такива вещи или държат тези имоти са длъжни да осигурят достъп на експерта до тях, както и да оказват необходимото съдействие за изпълнение на задачата.

При непредоставяне на достъп на експерта, такъв се осигурява от органите на Министерството на вътрешните работи, по искане на органа по приходите.

- за извършената експертиза експертът има **право на възнаграждение**. Възнаграждението за извършване на експертизата се определя с акта за възлагане на експертизата

б) задължения на експерта

- експертът е длъжен да не изменя, да не допълва и да не разширява възложената му задача. Това може да стане само със съгласието на органа, възложил експертизата. В случай, че експертът констатира необходимост от промяна на поставената му задача, следва да уведоми органа по приходите, който преценява дали са налице основания за промяна.

- експертът е длъжен да извърши експертизата в определения му от органа по приходите срок и обхват.

- експертът е длъжен да се легитимира.

6. Извършване на експертизата и даване на писмено заключение

ЕКСПЕРТИЗА

а) даване на заключение – след извършване на необходимите проверки и изследвания, експертът съставя писмено заключение, което следва да съдържа следните задължителни реквизити:

- името, единния граждански номер, адреса, специалността, местоработата и длъжността на експерта;
- основанието, предмета и задачата на експертизата и къде е извършена;
- материалите, които са били използвани;
- изследванията и с какви научни и технически средства са извършени;
- резултатите, които са получени;
- изводите на експерта;
- подпис на експерта.

Експертното заключение, задължително се изготвя в писмено форма и се подписва от експерта, след което в 7-дневен срок от датата на изготвянето му се представя на органа по приходите, възложил експертизата, и на лицето, страна в производството.

Структурата на експертното заключение се състои от три относително обособени части:

- **уводна**, в която се посочват данните на експерта, основанието за извършване на експертизата, нейния предмет и задача/и;
- **изследователска**, в която посочват обектите, които са изследвани, тяхното количество и състояние; методите, средствата и данните, които са използвани;
- **заключителна**, в която се отразяват отговорите на вещото лице на поставените му въпроси. На всеки от поставените въпроси се дава изчерпателен отговор в съответствие с резултатите от експертното изследване. Последователността на отговорите се определя от последователността, в която са поставени въпросите. Отговорите трябва да бъдат изложени ясно, за да не се допуска да бъдат тълкувани по различен начин както от специалисти, така и от лица, които не притежават съответните специални знания. Целта е мотивирано да се обосноват изводите, намерили място в заключителната част.

ЕКСПЕРТИЗА

б) преценка на експертното заключение от органа по приходите – след получаване на експертното заключение органът по приходите, възложил експертизата, преценява дали то е ясно, пълно, обосновано и безпристрастно и дали е представено в срок с оглед определяне размера на възнаграждението, което ще се изплати на експерта. Ако експертното заключение не е представено в срок или въобще не е представено, експертът подлежи на административно – наказателна отговорност за нарушение съгласно чл. 278 ДОПК във връзка с чл. 65, ал. 1 ДОПК за неспазване задължение за извършване експертиза в определения от органа по приходите срок.

V. ДОКАЗАТЕЛСТВЕНО ЗНАЧЕНИЕ НА ЕКСПЕРТНОТО ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Експертното заключение няма самостоятелно доказателствено значение, а се преценява от органа по приходите, заедно с другите доказателства, събрани в хода на ревизията. В случай, че органът по приходите не е съгласен с него, той е длъжен да се мотивира.

VI. ВЪЗЛАГАНЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНА ИЛИ ПОВТОРНА ЕКСПЕРТИЗА

Допълнителна или повторна експертиза се назначават в съответствие с общите изисквания за назначаване на експертиза, описани по-горе. Различието между назначаването на допълнителна, съответно повторна експертиза е в основанието за тяхното провеждане.

1. Допълнителна експертиза се възлага за допълнение и уточнение на съставено преди това заключение, когато у органът по приходите няма съмнение относно неговата правилност, но въпреки всичко се преценява, че заключението дадено от експерта не е достатъчно пълно и ясно.

2. Повторна експертиза се възлага, ако у органът по приходите е възникнало съмнение в правилността на даденото вече експертно заключение, предвид неговата необоснованост, непълнота, неяснота или противоречие с други събрани в производството доказателства. Повторна експертиза също се възлага и в резултат на нарушение на законовия

ЕКСПЕРТИЗА

ред за извършване на експертиза, т.е. нарушени са процесуалните правила за назначаване и възлагане на първоначалната експертиза.

[Обратно към съдържанието на ръчника.](#)